

ИРГЭНИЙ НИСЭХИЙН ДҮРЭМ-92

АЮУЛТАЙ АЧАА ТЭЭВЭРЛЭХ

ГАРЧИГ

А БҮЛЭГ. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ	2
92.1. Дүрмийн зорилго ба хэрэглээ	2
92.3. Тодорхойлолт.....	2
92.5. Нөөц.....	4
92.7. Тээвэрлэлтэд тавигдах шаардлагууд.....	4
92.9. Агаараар тээвэрлэхийг хориглосон аюултай ачаа	4
92.11. Нөөц.....	4
92.13. Аюултай ачааны талаар нисэх багийн гишүүд, зорчигчдын хүлээх үүрэг	4
92.15. Ачааг тээвэрлэлтэд санал болгох	5
92.17. Аюултай ачааг тээвэрлэхээс татгалзах.....	5
92.19. Аюултай ачааны ангилал.....	5
Б БҮЛЭГ. САВЛАХ, БАГЛАХ, ТАНИХ ТЭМДЭГ БОЛОН ШОШГО ТАВИХ	7
92.51. Хайрцаг саванд тавигдах шаардлага	7
92.53. Нөөц.....	7
92.55. Савлалтанд тавигдах шаардлага.....	7
92.57. Таних тэмдэг, тэмдэглэгээнд тавигдах шаардлага	7
92.59. Шошгонд тавигдах шаардлага	7
В БҮЛЭГ. АЧАА ИЛГЭЭГЧИЙН ҮҮРЭГ ХАРИУЦЛАГА	7
92.101. Нөөц.....	7
92.103. Ерөнхий шаардлага	7
92.105. Аюултай ачааны тээврийн бичиг баримтууд	8
Г БҮЛЭГ. АГААРЫН ТЭЭВЭРЛЭГЧИЙН ҮҮРЭГ ХАРИУЦЛАГА	8
92.151. Нөөц.....	8
92.153. Аюултай ачааг тээвэрлэлтэд хүлээн авах.....	8
92.155. Нөөц.....	8
92.157. Нөөц.....	8
92.159. Аюултай ачааг агаарын хөлгийн бүхээгт тээвэрлэх.....	8
92.161. Тээвэрлэлтийн аюулгүй байдлыг хангах.....	9
92.163. Ачааны чингэлэг, гадуур сав, баглааны гэмтэл, бохирдлыг шалгах.....	9
92.165. Нөөц.....	9
92.167. Бохирдлыг арилгах.....	9
92.169. Нөөц.....	10
92.171. Нөөц.....	10
92.173. Агаарын хөлгийн даргыг мэдээллээр хангах.....	10
92.175. Ажилтнуудыг мэдээллээр хангах.....	10
92.177. Зорчигч болон бусад этгээдэд зориулсан мэдээлэл	10
92.179. Нөөц.....	11
92.181. Нисэх багийн гишүүдийг мэдээлэл, зааварчилгаар хангах	11
92.183. Аюултай ачааны талаар нисэх буудалд мэдээлэх	11
92.185. Аюултай ачаатай холбогдсон осол зөрчлийн талаар мэдээлэх.....	11
92.187. Бичиг баримтын хадгалалт.....	12
Д БҮЛЭГ. СУРГАЛТ	12
92.201. Хамрах хүрээ.....	12
92.203. Аюултай ачааны сургалтын хөтөлбөр	12
92.205. Дагтан сургалт	12
92.207. Ажилтны хувийн хэрэг	12

*Зам, тээвэр, барилга, хот байгуулалтын сайдын
2010 оны 05 дугаар сарын 07 –ны өдрийн
160 дугаар тушаалын 7 дугаар хавсралт*

ИРГЭНИЙ НИСЭХИЙН ДҮРЭМ-92

АЮУЛТАЙ АЧАА ТЭЭВЭРЛЭХ

А БҮЛЭГ. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

92.1. Дүрмийн зорилго ба хэрэглээ

(а) Дараах эд зүйл болон бодисоос бусад аюултай ачааг агаарын хөлгөөр аюулгүй тээвэрлэх үйл ажиллагааг зохицуулахад энэ дүрмийн зорилго оршино:

- 1/ нислэгийн үед хүн, амьтанд эмнэлгийн тусламж үзүүлэхтэй холбогдсон зүйлс;
- 2/ хөдөө аж ахуйн нислэгийн үйл ажиллагаанд зориулагдсан зүйлс;
- 3/ агаарын хөлгийн нислэгт тэнцэх чадварын, эсхүл ИНБД-ийн шаардлагуудын дагуу агаарын хөлөгт зайлшгүй байх зүйлс;
- 4/ агаарын хөлөгт тээвэрлэгдэх ослын болон авран хамгаалах тоног хэрэгсэл;
- 5/ нислэгийн үйлчилгээнд, эсхүл худалдахад зориулагдсан спиртийн төрлийн ундаа, шүршдэг болон түрхдэг үнэртэй ус, тамхины асаагуур, шүдэнз;
- 6/ зорчигчдын хоол, ундаанд ашиглахад зориулагдсан хуурай мөс.

(б) Энэ дүрмийг иргэний агаарын хөлгөөр үйлдэж буй олон улсын болон орон нутгийн зорчигч тээврийн бүх нислэгт мөрдөнө;

(в) Аюултай ачааг тээвэрлэлтэд санал болгох, тээвэрлэлтэд хүлээн авах болон агаараар тээвэрлэх үйл ажиллагаанд ICAO-гийн “Аюултай ачааны техникийн зааварчилга” –д заасан нөхцөл, журмуудыг дагаж мөрдөнө;

(г) Өөр төрлийн тээврийн хэрэгсэл ашиглах боломжгүй онцгой нөхцөл байдал үүссэн үед, эсхүл нийтийн эрх ашгийн үүднээс зайлшгүй шаардлагатай гэж үзсэн тохиолдолд ИНЕГ-ын дарга, тээвэрлэлтийн үед аюулгүй ажиллагааны боломжит түвшинг хангах нөхцөлтэйгээр аливаа этгээдийг энэ дүрмийн шаардлагаас ИНД-11 “Дүрэм боловсруулах, дүрмийн шаардлагаас чөлөөлөх”-ийн дагуу чөлөөлж болно.

92.3. Тодорхойлолт

Ачаа гэж агаарын хөлөгт тээвэрлэж буй шуудан, агаарын хөлгийн сэлбэг хэрэгсэл ба гар тээшнээс бусад эд зүйлсийг;

Ачааны агаарын хөлөг гэж зөвхөн бараа болон ачаа тээвэрлэх зориулалт бүхий агаарын хөлгийг;

Ачааны нэгж төхөөрөмж гэж ачааны буюу агаарын хөлгийн төрөл бүрийн чингэлэг, ачааны тавцан түүний төхөөрөмжийг;

Ачааны оноосон нэр гэж тээвэрлэлтийн бичиг баримт, ачааны мэдэгдэл, баглаа боодолд тухайн бодис болон эд зүйлийг Аюултай ачааны техникийн зааварчилгад дурдсаны дагуу тодорхойлон бичсэнийг;

Ачааны чингэлэг гэж агаарын хөлөгт бараа буюу ачаа тээвэрлэхэд зориулагдсан чингэлэг, тавцанг;

Ачаа тээврийн зуучлагч гэж агаарын тээврээр ачаа тээвэрлүүлэхтэй холбогдсон үйл ажиллагаа эрхэлдэг этгээдийг;

Аюултай ачаа гэж агаараар тээвэрлэх үед өөрийн шинж чанараараа иргэдийн эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, хүрээлэн буй орчин болон нислэгийн аюулгүй ажиллагаанд үлэмж хор хүргэж болох биет зүйл болон бодисыг;

Аюултай ачааны техникийн зааварчилгаа гэж аюултай ачааг агаараар аюулгүй тээвэрлэхэд зориулан Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллага //ICAO/-аас баталж гаргасан хүчин төгөлдөр бичиг баримт (Док 9284)-ыг;

Аюултай ачаатай холбоотой зөрчил гэж агаараар аюултай ачаа тээвэрлэх явцад түүний улмаас хүн гэмтэл авсан, агаарын хөлгийн болон бусад эд хөрөнгөнд хохирол учирсан, гал гарсан, эд зүйлс эвдэрч гэмтсэн, шингэн асгарсан гоожсон, цацрагийн нөлөөнд орсон зэрэг хэрэг явдлыг. Ноцтой хохирол учраагүй ч тэдгээрийн баглаа боодлын бүрэн бүтэн байдал алдагдах нь зөрчилд тооцогдоно. Энэ нь зөвхөн агаарын хөлгийн бүхээгт болсон тохиолдлоор хязгаарлагдахгүй.

Аюултай ачаатай холбоотой осол гэж агаараар аюултай ачаа тээвэрлэх явцад хэн нэгэн хүн үхэлд хүргэхүйц гэмтэл авсан, эсхүл хүнд гэмтсэн, эсхүл эд хөрөнгөнд ноцтой хохирол учирсан хэрэг явдлыг;

Баглаа боодол гэж Аюултай ачааны техникийн зааварчилгад тусгагдсан шаардлагыг хангасан хайрцаг сав болон түүний бүрэлдэхүүн хэсгийг;

Биеийн хүнд гэмтэл гэж нислэг техникийн осол зөрчлийн улмаас хүний биед учирсан дараах гэмтэл, тохиолдлуудыг:

- 1/ гэмтэл авснаас хойш 7 хоногийн дотор, 48 цагаас дээш хугацаагаар эмнэлэгт хэвтэж эмчлүүлсэн
- 2/ аливаа ясны хугаралууд (үүнд хөл, гарын хурууны болон хамрын ясны хугарал хамаарахгүй)
- 3/ биеийн гэмтлээс шалтгаалан цус ихээр алдах, мэдрэлийн судас, булчин, шөрмөс гэмтэх
- 4/ биеийн аливаа дотоод эрхтэний гэмтэл
- 5/ 2 болон 3 дугаар зэргийн түлэгдэлт, эсхүл их биеийн гадаргуугийн 5%-иас дээш хэсгийн түлэгдэлт
- 6/ халдварт бодис болон хорт цацраг туяа зэрэг гадны нөлөөллийн гэмтлүүд.

Гадуур баглаа боодол гэж нэг буюу хэд хэдэн ачааг зөөх, хадгалах, тээвэрлэхэд тохиромжтой байхаар нэг нэгж болгон боож баглахыг;

Илгээгч улс гэж газар нутаг дээр нь ачааг агаарын хөлөгт анх ачсан улсыг;

Нэгдсэн үндэстний дугаар гэж аюултай эд зүйлс болон бодисыг ангилж зорилгоор Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын хяналтын хороогоор батлагдсан 4 оронтой тоог;

Савлалт гэж эд зүйлс болон бодисыг хайрцаг саванд хийж найдвартай, аюулгүй болгох үйл ажиллагааг;

Тогтмол илгээгч гэж аюултай ачааг үйлдвэрлэгч, ханган нийлүүлэгч болон тэдгээрийн өмнөөс аюултай ачааг агаараар тээвэрлүүлэхээр санал болгож буй этгээдийг.

Тээвэрлэгчийн харъяалах улс гэж тээвэрлэгчийн үйл ажиллагааны үндсэн байршил оршдог, эсхүл Тээвэрлэгч үйл ажиллагааны үндсэн байршилгүй бол түүний байнга оршдог улсыг;

Үл зохицол гэж өөр хоорондоо холилдох үедээ дулаан, хий ялгаруулах, эсхүл зэврэлт зэрэг аюултай нөхцөл байдал үүсгэж болзошгүй нэгдлүүдийн талаарх, аюултай ачаатай холбоотойгоор хэрэглэгддэг нэр томъёо.

92.5. Нөөц

92.7. Тээвэрлэлтэд тавигдах шаардлагууд

(а) Аюултай ачааг агаараар тээвэрлэх, тээвэрлүүлэхтэй холбогдсон үйл ажиллагаа эрхлэх Тээвэрлэгч болон ачаа тээврийн зуучлагч, тогтмол илгээгч нь дараах шаардлагыг хангасан байна:

- 1/ “аюултай ачаа тээвэрлэх заавар”-ыг боловсруулж ИНЕГ-ын эрх бүхий этгээдээр хянуулж батлуулсан байх;
- 2/ аюултай ачаатай холбогдсон үйл ажиллагаанд шууд оролцох аливаа этгээд нь ИНЕГ-аас баталсан хөтөлбөрийн дагуу сургалтанд хамрагдсан байх;
- 3/ аюултай ачаатай холбогдсон зөрчил, осол гарсан тохиолдолд холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд мэдээлэх журамтай байх.

(б) Тээвэрлэгч, ачаа тээврийн зуучлагч нь ИНЕГ-аас зөвшөөрөл аваагүй бол аюултай ачааг агаараар тээвэрлэх, тээвэрлэлтэнд хүлээн авахыг хориглоно.

(в) Аюултай ачааг агаараар тээвэрлүүлэх этгээд нь тэдгээрийг Аюултай ачааны техникийн зааварчилгын дагуу ангилан, тээврийн бичиг баримтыг нь бүрдүүлсэн, савлаж боосон, зохих таних тэмдэг болон шошгоор хангасан байна.

(г) Хүлээн авах, хадгалах болон ачиж зөөвөрлөх үйл ажиллагааг Аюултай ачааны техникийн зааварчилгын дагуу хийгээгүй бол аливаа этгээд нь тухайн аюултай ачааг агаараар тээвэрлэхгүй.

(д) Тээвэрлэгч нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрээс гадна аюултай ачаа тээвэрлэх бол Аюултай ачааны техникийн зааварчилгааны Гуравдугаар Хавсралтыг мөрдөнө.

92.9. Агаараар тээвэрлэхийг хориглосон аюултай ачаа

(а) Аливаа этгээд нь энэ дүрмийн 92.1-ийн (г)-д заасны дагуу дүрмийн шаардлагаас чөлөөлсөн, эсхүл аюултай ачааны техникийн зааварт илгээгч улсын зөвшөөрөлтэйгээр тээвэрлэж болохоор зааснаас бусад тохиолдолд, аюултай ачааны техникийн зааварт жирийн нөхцөлд агаараар тээвэрлэхийг хориглосон аюултай ачаа болон халдварт өвчнөөр халдварласан амьд амьтныг тээвэрлүүлэхээр санал болгох, эсхүл түүнийг тээвэрлэлтэнд хүлээн авахыг хориглоно.

92.11. Нөөц

92.13. Аюултай ачааны талаар нисэх багийн гишүүд, зорчигчдын хүлээх үүрэг

(а) Хэрэв Аюултай ачааны техникийн зааварчилгад зөвшөөрөгдөөгүй бол агаарын хөлгийн нисэх багийн гишүүд болон зорчигч агаарын хөлгийн бүхээгт аюултай ачааг биедээ, эсхүл гар тээш болон бүртгэгдэх тээшиндээ авч орохыг хориглоно.

92.15. Ачааг тээвэрлэлтэд санал болгох

(а) Аливаа эд зүйл болон бодисыг агаараар тээвэрлүүлэхээр санал болгож буй этгээд нь:

- 1/ хэрэв эд зүйлс болон бодис нь аюултай ачаа биш бол Тээвэрлэгчид дараах бичиг баримтыг гаргаж өгнө:
 - 1.1 эд зүйлс, бодисыг нарийвчлан тодорхойлсон баримт;
 - 1.2 эд зүйлс, бодисууд нь аюултай ачаа биш болохыг нотлох баримт.
- 2/ хэрэв эд зүйлс болон бодис нь аюултай ачаа бол энэ дүрмийн В бүлгийн шаардлагыг хангасан байна.

(б) Энэ зүйлийн (а)-гийн 1/ дэх заалт нь шуудан, гар тээш болон шалгагдсан тээшинд хамаарахгүй.

92.17. Аюултай ачааг тээвэрлэхээс татгалзах

(а) Тээвэрлэлтэнд хүлээн авсан, эсхүл тээвэрлэлтэд санал болгосон аюултай ачаа нь ИНД-12-ын дагуу нислэг-техникийн осол, зөрчлийн мэдээлэлд орж байсан бол Тээвэрлэгч нь тухайн аюултай ачааг тээвэрлэхээс татгалзаж, энэ тухай ИНЕГ-ын эрх бүхий этгээдэд мэдэгдэнэ.

(б) Энэ зүйлийн (а)-д тусгагдсан мэдэгдлийн дагуу ИНЕГ-ын эрх бүхий этгээд нь Тээвэрлэгчтэй хамтран дараах арга хэмжээг авна:

- 1/ тухайн аюултай ачааг шалгаж тодруулах;
- 2/ шаардлагатай бол тухайн бараанд шинжилгээ хийлгэхээр дээж авах.

92.19. Аюултай ачааны ангилал

(а) Аюултай ачааг дараах байдлаар ангилна:

1 дүгээр ангилал - тэсрэмтгий бодис

- 1/ тэсрэмтгий бодисууд /үүнд давамгайлах аюул нь өөр ангид хамаарах тэсрэх бодис орохгүй/
- 2/ тэсрэх зүйлс /үүнд шатах зэрэглэл нь уг хэрэгслээс ангид, тусгал нь ямар нэг хэмжээгээр илрэхээргүй тэсрэх бодис агуулсан зүйлс орохгүй/
- 3/ энэ ангиллын 1/, 2/-т дурьдаагүй, тэсрэх буюу пиротехник ажиллагаанд зориулж хийгдсэн зүйл болон бодисууд

2 дугаар ангилал – хий

- 1/ 50°C-т 300кПа-гаас дээш даралт үүсгэх бодис; эсхүл
- 2/ 101,3 кПа стандарт даралт болон 20°C-т хийн төлөвт бүрэн шилжих бодис

3 дугаар ангилал – шатамхай шингэн

Энэ ангилалд бүх төрлийн шатамхай шингэн орох ба 35°C хэмээс дээш шатах цэг бүхий суспенз, эсхүл уусмал байдалд шилжүүлсэн шингэн, эсхүл дараах холимог шинж бүхий шингэнүүдийг шатамхай шингэний төрөлд оруулахгүй:

- 1/ аюултай ачааны техникийн зааварчилгын дагуу шатах чанарын туршилтад оруулахад тэдгээр нь шаталтыг өдөөдөггүй;
- 2/ шатах цэг нь ISO 2592-ын дагуу 100°C хэмээс дээш;
- 3/ найрлагын 90-ээс дээш хувь нь ус бүхий холимог уусмал.

4 дүгээр ангилал - шатамхай хатуу биетүүд

- 1/ тээвэрлэлтийн явцад үүсэж болзошгүй нөхцөл байдлын улмаас амархан шатах буюу үрэлтийн улмаас гал гаргах буюу өдөөх шинж чанар бүхий хатуу биет;
- 2/ хүчтэй термик урвалд орох чадвар бүхий өөрөө урвал үүсгэдэг бодис болон энэ төрлийн бодисууд;
- 3/ зохих хэмжээгээр шингэрүүлээгүй тохиолдолд дэлбэрч болох мэдрэмтгий чанарыг нь бууруулсан тэсрэх бодис;
- 4/ тээвэрлэлтийн явцад тохиолдож болзошгүй үрэлтийн улмаас өөрөө халах, эсхүл агаартай харилцан үйлчилсний үр дүнд халах, гал авалцах чадвар бүхий бодисууд;
- 5/ устай урвалд орсны үр дүнд өөрөө аяндаа шатах, гал авалцах, эсхүл гал авалцах хий ялгаруулах шинж чанар бүхий бодисууд.

5 дугаар ангилал – исэлдэгч болон органик бодисууд

- 1/ өөрөө шатамхай биш боловч хүчилтөрөгч ялгаруулах замаар бусад материалын шаталт үүсгэх буюу шаталтыг даамжруулах шинж чанар бүхий бодисууд;
- 2/ нэг буюу хоёр устөрөгчийн атом нь органик радикалаар орлуулагдсан 0-0 бивалент бүтэц бүхий устөрөгчийн хэт ислийн дериватив гэж тооцогддог органик нэгдлүүд.

6 дугаар ангилал – хортой болон халдвартай бодисууд

- 1/ үнэртэх, залгих, эсхүл хүрэх тохиолдолд хүний эрүүл мэндэд хор хөнөөл, гэмтэл учруулах, эсхүл үхэлд хүргэх аюул бүхий бодисууд;
- 2/ амьд амьтан болон хүний биед халдварт өвчин тарааж болзошгүй бактери, мөөгөнцөр, нян, рахит, шимэгч, олон төрлийн элементээс тогтсон зүйл, мутант гэх мэтийн бичил биетийг агуулж буй бодисууд.

7 дугаар ангилал – цацраг идэвхит бодисууд

Энэ ангилалд 70 кБк/кг (kBq/kg)-аас дээш тодорхой идэвхжил бүхий аливаа бодис багтана.

8 дугаар ангилал – идэмхий бодис

Урсаж, гоожсон тохиолдолд дор дурдсан хохирол учруулах чанар бүхий бодисууд энэ ангилалд багтана:

- 1/ амьд эд эсэд үйлчлэхдээ химийн аргаар ноцтой гэмтэл учруулах; эсхүл
- 2/ тээврийн хэрэгсэл болон бусад ачаанд материаллаг гэмтэл учруулах.

9 дүгээр ангилал - бусад аюултай ачаанууд

Агаараар тээвэрлэх явцад аюул учруулж болзошгүй, бусад ангилалд тусгагдаагүй бодисууд энэ ангилалд багтана.

(б) Аюултай ачааны ангилал тус бүрийг Аюултай ачааны техникийн зааварчилга (Doc 9284)-д заасны дагуу бүлэглэнэ.

(в) Аюултай ачааг агаараар тээвэрлүүлэхээр санал болгож буй аливаа этгээд нь тухайн аюултай ачааг Аюултай ачааны техникийн зааварчилгын дагуу ангилагдсан гэдгийг шалгаж баталгаажуулах үүрэгтэй.

Б БҮЛЭГ. САВЛАХ, БАГЛАХ, ТАНИХ ТЭМДЭГ БОЛОН ШОШГО ТАВИХ

92.51. Хайрцаг саванд тавигдах шаардлага

(а) Аюултай ачаанд зориулагдсан хайрцаг сав нь дараах шаардлагыг хангаагүй бол аливаа этгээд хайрцаг саван дээр таних тэмдэг болон шошго тавьж баталгаажуулахгүй:

- 1/ аюултай ачааны техникийн зааварчилгад тусгагдсан шаардлагын дагуу үйлдвэрлэж, бэлтгэж, засварлаагүй бол;
- 2/ аюултай ачааны техникийн зааварчилгын дагуу эрх бүхий этгээдээр шалгагдаагүй бол.

92.53. Нөөц

92.55. Савлалтанд тавигдах шаардлага

(а) Аюултай ачааг тээвэрлэлтэнд зориулан савлаж буй этгээд нь тэдгээрийг Аюултай ачааны техникийн зааварчилгын дагуу бүлэглэж савласан байна.

92.57. Таних тэмдэг, тэмдэглэгээнд тавигдах шаардлага

(а) Савлагдсан аюултай ачаанд таних тэмдэг, тэмдэглэгээ хийж буй этгээд нь таних тэмдгийг Аюултай ачааны техникийн зааварчилгын дагуу тавих ба тэмдэглэгээнд дараах зүйлийг тусгасан байна:

- 1/ аюултай ачааны оноосон нэр;
- 2/ нэгдсэн үндэстний дугаар /өмнө нь **UN** үсгийг тавина/;
- 3/ аюултай ачааг илгээгч болон хүлээн авагчийн нэр хаяг;
- 4/ аюултай ачааны техникийн зааварчилгад тусгагдсан бусад тэмдэглэгээнүүд.

(б) Энэ зүйлийн (а)-д заагдсан тэмдэглэгээ нь олон улсын нислэгт англи хэл дээр бичигдсэн байна.

92.59. Шошгонд тавигдах шаардлага

(а) Аюултай ачаа агуулсан сав баглаа болон гадуур баглаа боодлын шошго нь дараах шаардлагыг хангасан байна:

- 1/ аюултай ачааны техникийн зааварчилгад нийцсэн байх;
- 2/ шошго нь тухайн ачааны аюулын төрлийг зааж байх;
- 3/ аюулын талаарх анхааруулга нь англи хэл дээр бичигдсэн байх.

В БҮЛЭГ. АЧАА ИЛГЭЭГЧИЙН ҮҮРЭГ ХАРИУЦЛАГА

92.101. Нөөц

92.103. Ерөнхий шаардлага

(а) Аюултай ачааг агаараар тээвэрлүүлэх этгээд нь дор дурдсан зүйлийг шалгаж баталгаажуулсан байна:

- 1/ аюултай ачааны техникийн зааварчилгад тухайн ачааг агаараар тээвэрлэхийг хориглоогүй байх;
- 2/ аюултай ачааг энэ дүрмийн Б бүлэгт заасны дагуу савлаж, таних тэмдэг болон шошго тавьсан байх.

- 3/ аюултай ачааны техникийн зааварчилгад шаардсаны дагуу аюултай ачааны тээврийн бичиг баримтуудыг энэ дүрмийн 92.105-т зааснаар бүрдүүлж, эрх бүхий этгээдээр баталгаажуулсан байх.

92.105. Аюултай ачааны тээврийн бичиг баримтууд

(а) Аюултай ачааг агаараар тээвэрлүүлэхээр санал болгож буй аливаа этгээд нь тээврийн бичиг баримтын талаар дараах үүрэгтэй:

- 1/ гарын үсэг зурж баталгаажуулсан тээврийн бичиг баримтыг 2 хувь үйлдэж Тээвэрлэгчид хүлээлгэж өгөх;
- 2/ аюултай ачааны техникийн зааварчилгад дурдсан аливаа нэмэлт шаардлагуудыг дагаж мөрдөх;
- 3/ энэ дүрэм болон Аюултай ачааны техникийн зааварчилгад тусгагдсан шаардлагуудыг хангасан тухай баталгааг бичгээр гаргах.

(б) Тээврийн бичиг баримтад дараах зүйлийг тусгасан байна:

- 1/ ачааны оноосон нэр;
- 2/ ачааны ангилал болон бүлэг;
- 3/ нэгдсэн үндэстний дугаар /өмнө нь **UN** үсгийг тавих/;
- 4/ савлалтын багц.

(в) Аюултай ачааны тээврийн бичиг баримтууд нь олон улсын нислэгт англи хэл дээр бичигдсэн байна.

Г БҮЛЭГ. АГААРЫН ТЭЭВЭРЛЭГЧИЙН ҮҮРЭГ ХАРИУЦЛАГА

92.151. Нөөц

92.153. Аюултай ачааг тээвэрлэлтэд хүлээн авах

(а) Тээвэрлэгч нь дараах шаардлага хангагдаагүй аюултай ачааг тээвэрлэлтэнд хүлээн авахыг хориглоно:

- 1/ аюултай ачааны техникийн зааварчилгад тусгайлан зааснаас бусад тохиолдолд, энэ дүрмийн 92.105-д дурдсан аюултай ачааны тээврийн бичиг баримтыг 2 хувь бүрдүүлэн хавсаргасан байх;
- 2/ сав баглаа, гадуур баглаа боодол болон ачааны чингэлэгүүд нь:
 - 2.1 энэ дүрмийн 92.163-ын дагуу шалгагдсан байх;
 - 2.2 энэ дүрмийн 92.57 ба 92.59-ийн дагуу таних тэмдэг, шошго тавигдсан байх.

(б) Тээвэрлэгч нь энэ зүйлийн (а)-д заасныг баталгаажуулахын тулд аюултай ачааг тээвэрлэлтэд хүлээн авахдаа Шалгах хуудсыг хэрэглэнэ.

92.155. Нөөц

92.157. Нөөц

92.159. Аюултай ачааг агаарын хөлгийн бүхээгт тээвэрлэх

(а) Энэ зүйлийн (б)-д зааснаас бусад тохиолдолд, Тээвэрлэгч нь аюултай ачааг нисэх багийн бүхээг болон зорчигчийн бүхээгт байрлуулж тээвэрлэхийг хориглоно.

(б) Тээвэрлэгч нь дараах нөхцөлд аюултай ачааг нисэх багийн бүхээг болон зорчигчдын бүхээгт байрлуулан тээвэрлэж болно:

- 1/ аюултай ачааны техникийн зааварчилгад тухайн аюултай ачааг биедээ, эсхүл гар тээш болон бүртгэгдэх тээшиндээ авч явахыг зөвшөөрсөн бол;
- 2/ орон нутгийн нислэг үйлдэх агаарын хөлөг нь В ангиллын (утаа болон гал дохиологч системтэй) ачааны тасалгаагүй бол дараах аюултай ачааг зорчигчдын бүхээг дэх ачаа байрлуулах хэсэгт тээвэрлэнэ:

- 1 дүгээр ангиллын 1.4-р бүлэг, S группийн тэсрэмтгий бодис;
- 2 дугаар ангиллын 2.2-р бүлэг, шатамхай бус, хоргүй хий;
- 3 дугаар ангилал, шатамхай шингэн /савлалтын багц– III/;
- 4 дүгээр ангиллын 4.1-р бүлэг, шатамхай хатуу бодис /савлалтын багц – III/;
- 5 дугаар ангиллын 5.1-р бүлэг, исэлдэгч бодис /савлалтын багц– III/;
- 6 дугаар ангиллын 6.1-р бүлэг, хортой бодисууд /савлалтын багц– III/;
- 7 дугаар ангилал, аюулгүйн зайн шаардлагыг хангаж байрлуулсан цацраг идэвхит материалууд;
- 8 дугаар ангилал, савлалтын багц– III-т хамаарах бодисууд;
- 9 дүгээр ангилал, бусад ачаа.

(в) Зорчигч тээвэрлэх агаарын хөлөг нь В ангиллын (утаа болон гал дохиологч системтэй) ачааны тасалгаанд тавигдах шаардлагыг хангаж гэрчилгээжсэн бол Тээвэрлэгч тухайн агаарын хөлгийн ачааны тасалгаанд аюултай ачааг тээвэрлэнэ.

(г) Тээвэрлэгч нь “Зөвхөн ачааны агаарын хөлөг” гэсэн шошго тавигдсан аюултай ачаа агуулсан сав баглаа боодол, ачааны чингэлэгийг ачааны агаарын хөлөгт Аюултай ачааны техникийн зааварчилгааны дагуу ачина.

92.161. Тээвэрлэлтийн аюулгүй байдлыг хангах

(а) Аюултай ачааг хүлээж авсан Тээвэрлэгч нь уг ачааг хурааж, байрлуулах ба тээвэрлэхдээ Аюултай ачааны техникийн зааварчилгад заасны дагуу салгах, тусгаарлах зэргээр аюулгүй ажиллагаанд тавигдах шаардлагыг дагаж мөрдөнө.

(б) Тээвэрлэгч нь аюултай ачааг агаарын хөлөгт ачихдаа тэдгээр нь нислэгийн үед байрнаасаа шилжиж хөдлөхөөргүй, агаарын хөлгийг гэмтээхээргүй байхаар ачаална.

(в) Тээвэрлэгч нь аюултай ачааг агаарын хөлгөөр тээвэрлэхдээ, асгарч гоожсон тохиолдолд өөр хоорондоо урвалд орох зэргээр аюул учруулж болзошгүй эд зүйл болон бодисыг нэг дор ачиж болохгүй.

92.163. Ачааны чингэлэг, гадуур сав, баглааны гэмтэл, бохирдлыг шалгах

(а) Тээвэрлэгч нь аюултай ачааг агаарын хөлөгт ачихаас өмнө, эсхүл агаарын хөлгөөс буулгахаас өмнө тухайн ачааг агуулсан баглаа боодол болон ачааны чингэлэгийн бүрэн бүтэн байдлыг шалгасан байх шаардлагатай.

92.165. Нөөц

92.167. Бохирдлыг арилгах

(а) Аюултай ачааг агаарын хөлөгт ачих, агаарын хөлгөөс буулгах үед эвдэрч гэмтсэн болон асгарч гоожсон буюу тийм шинж тэмдэг илэрсэн тохиолдолд Тээвэрлэгч дараах арга хэмжээг авна:

- 1/ агаарын хөлгийн аюултай ачаа байрлаж байсан хэсэг, эсхүл ачааны чингэлэгийн бохирдол, гэмтлийг шалгах;
- 2/ аюул учруулж болзошгүй бохирдлыг арилгах;
- 3/ цацраг идэвхит болон халдварт бодис асгарч гоожсон тохиолдолд аливаа үйл ажиллагааг зогсоож энэ тухай холбогдох мэргэжлийн байгууллагад мэдээлэх.

(б) Халдварт бодис агуулсан сав баглаа боодол эвдэрч гэмтсэн, халдварт бодис асгарч гоожсон тохиолдолд дараах арга хэмжээг авна:

- 1/ сав баглаа боодолд аль болох бага хүрэх, эсхүл хүрэхгүй байх;
- 2/ хажуу зэргэлдээ сав баглаа боодол бохирдсон эсэхийг шалгаж, бохирдсон байж болохоор бол ялгаж тусгаарлах;
- 3/ эрх бүхий эрүүл мэндийн болон мал эмнэлгийн байгууллагад мэдэгдэх;
- 4/ илгээгч болон хүлээн авагчдад мэдэгдэх.

(в) Цацраг идэвхит бодис агуулсан сав баглаа боодол, ачих төхөөрөмжид эвдэрч гэмтсэн, урсаж гоожсон буюу тийм шинж тэмдэг илэрсэн тохиолдолд аливаа үйл ажиллагааг зогсоож, цацрагийн хэмжээ нь Аюултай ачааны техникийн зааварчилгаанд заасан зөвшөөрөгдөх хэмжээнд хүрэх хүртэл тухайн агаарын хөлгөөр тээвэр хийхийг хориглоно.

92.169. Нөөц

92.171. Нөөц

92.173. Агаарын хөлгийн даргыг мэдээллээр хангах

(а) Тээвэрлэгч нь аюултай ачаатай холбогдсон мэдээллийг нислэг эхлэхээс өмнө агаарын хөлгийн даргад Аюултай ачааны техникийн зааварчилгад заасны дагуу бичгээр өгнө.

(б) Энэ дүрмийн 92.103-т заагдсан тээврийн бичиг баримт шаардлагатай аюултай ачааны хувьд Тээвэрлэгч нь тухайн аюултай ачааны талаарх мэдээлэл болон нислэг-техникийн осол, зөрчлийн үед авах арга хэмжээний талаарх мэдээллийг агаарын хөлгийн даргад нислэг эхлэхээс өмнө өгнө.

(в) Энэ зүйлийн (б)-д заагдсан мэдээлэл нь ICAO-гийн Док. 9481-ийн дагуу өгөгдсөн байна.

92.175. Ажилтнуудыг мэдээллээр хангах

(а) Тээвэрлэгч нь өөрийн ажилтнууд болон томилогдсон төлөөлөгчдийг аюултай ачааны тээвэрлэлттэй холбогдсон дараах мэдээллээр хангасан байна:

- 1/ аюултай ачаатай холбогдон үүсэж болох онцгой нөхцөл байдлын үед авах арга хэмжээний зааварчилга;
- 2/ аюултай ачааны техникийн зааварчилгад тусгагдсан шаардлагатай бусад мэдээлэл.

92.177. Зорчигч болон бусад этгээдэд зориулсан мэдээлэл

(а) Тээвэрлэгч буюу Тээвэрлэгчийн өмнөөс ачаа тээврийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг аж ахуйн нэгж, байгууллага нь ачаа хүлээн авах ачаа тээврийн цогцолборын цэг дээр аюултай ачааг агаарын хөлгөөр тээвэрлэхтэй холбогдсон мэдээллийг хүрэлцэхүйц хэмжээтэйгээр, нүдэнд ил тод харагдахаар байрлуулсан байна.

(б) Тээвэрлэгч нь агаарын хөлгийн бүхээгт авч орохыг хориглосон аюултай ачааны талаар зорчигчдод дараах байдлаар урьдчилан мэдээлсэн байна:

- 1/ зорчигчийн тийзэнд хавсаргах, буюу
- 2/ боломжтой бусад хэлбэрээр.

(в) Тээвэрлэгч, нисэх буудал нь агаарын хөлгийн бүхээгт авч орохыг хориглосон аюултай ачааны талаарх санамжийг дараах цэгүүдэд хүрэлцэхүйц хэмжээтэйгээр, нүдэнд ил тод харагдахаар байрлуулсан байна:

- 1/ нисэх буудал дахь тийз олгох цэг;
- 2/ зорчигч бүртгэлийн цэг;
- 3/ бүртгүүлсэн зорчигчдын хүлээх танхим;
- 4/ зорчигчдын тийз болон тээш бүртгэх өөр бусад цэгүүдэд.

(г) Тээвэрлэгчийн зорчигч бүртгэлийн ажилтнууд нь зорчигчдын авч яваа тээшинд аюултай ачаа нуугдмал хэлбэрээр, буюу өөр ямар нэгэн байдлаар агаарын хөлөгт тээвэрлэгдэхээс сэргийлж зорчигчдоос биедээ болон гар тээш, тээшиндээ хориглосон эд зүйлс авч яваагүй гэдгийг тогтмол баталгаажуулах үүрэгтэй.

(д) Тээвэрлэгч, ачаа илгээгч болон бусад байгууллага нь аюултай ачаа тээвэрлэх үйл ажиллагаанд оролцдог ажилтнууддаа аюултай ачаатай харьцаж ажиллах, онцгой нөхцөл байдлын үед авах арга хэмжээний талаарх мэдээллийг өгнө.

(е) Осол, зөрчилд өртсөн агаарын хөлөгт аюултай ачаа тээвэрлэж байсан бол агаарын хөлгийн ашиглагч нь Аюултай ачааны техникийн зааварчилгад заасны дагуу аюултай ачааны талаарх мэдээллийг осол зөрчил болсон улсын эрх бүхий байгууллага болон ослын талбар дээр ажиллах албадад нэн даруй гаргаж өгнө.

92.179. Нөөц

92.181. Нисэх багийн гишүүдийг мэдээлэл, зааварчилгаар хангах

(а) Тээвэрлэгч нь, аюултай ачаа тээвэрлэхэд нисэх багийн гүйцэтгэх үүрэгтэй холбоотой мэдээллийг Үйл ажиллагааны заавартаа тусгасан байх ба аюултай ачаа тээвэрлэх явцад бий болсон онцгой нөхцөл байдлын үед зайлшгүй авах арга хэмжээний талаар нисэх багийн гишүүдэд зааварчлага өгсөн байна.

92.183. Аюултай ачааны талаар нисэх буудалд мэдээлэх

(а) Нислэгийн үед онцгой нөхцөл байдал бий болсон тохиолдолд агаарын хөлгийн дарга Аюултай ачааны техникийн зааварчилгад заасны дагуу агаарын хөлгийн бүхээгт байгаа аюултай ачааны талаар холбогдох НХҮ-ний байгууллагаар дамжуулан нисэх буудалд мэдээлнэ.

92.185. Аюултай ачаатай холбогдсон осол зөрчлийн талаар мэдээлэх

(а) Тээвэрлэгч нь, аюултай ачаатай холбоотой гарсан осол, зөрчлийн талаар ИНЕГ-ын эрх бүхий этгээдэд болон тухайн хэрэг явдал болсон улсын эрх бүхий байгууллагад зохих журмын дагуу мэдээлнэ.

(б) Тээвэрлэгч нь, ачаанд аливаа мэдээлээгүй, эсхүл буруу мэдүүлсэн аюултай ачаа илэрсэн тохиолдолд энэ тухай ИНЕГ-ын эрх бүхий этгээдэд болон тухайн хэрэг явдал болсон улсын эрх бүхий байгууллагад, мөн нисэх багийн гишүүд, зорчигчийн гар тээш, тээшинд агаарын хөлгийн бүхээгт авч орохыг хориглосон аюултай ачаа илэрсэн тохиолдолд энэ талаар тухайн хэрэг явдал болсон улсын эрх бүхий байгууллагад тус тус мэдээлнэ.

92.187. Бичиг баримтын хадгалалт

(а) Тээвэрлэгч нь аюултай ачааны тээврийн бичиг баримт, аюултай ачааг хүлээн авсан шалгах хуудас болон агаарын хөлгийн даргад бичгээр өгсөн мэдээлэл зэрэг бичиг баримтын нэгээс доошгүй хувийг тухайн нислэг үйлдсэн өдрөөс хойш 6 сараас доошгүй хугацаагаар хадгална.

Д БҮЛЭГ. СУРГАЛТ**92.201. Хамрах хүрээ**

(а) Аюултай ачааны сургалтад дараах ажилтнууд Техникийн Зааварчилгад заасны дагуу хамрагдана:

- 1/ аюултай ачааг илгээгч болон түүнийг зуучлагч;
- 2/ тээвэрлэгч;
- 3/ тээвэрлэгчийн өмнөөс ачаа хүлээн авах, хадгалах, ачаалах, буулгах газрын үйлчилгээ үзүүлдэг агент;
- 4/ тээвэрлэгчийн өмнөөс зорчигч бүртгэлийн үйл ажиллагаа явуулдаг агент;
- 5/ ачаа тээврийн зуучлагчид;
- 6/ ачаа шуудан, зорчигч болон тэдгээрийн тээшинд аюулгүй байдлын үзлэг шалгалт хийдэг алба/агент.

92.203. Аюултай ачааны сургалтын хөтөлбөр

(а) Тээвэрлэгч, ачаа илгээгч нь аюултай ачааны Сургалтын хөтөлбөрийг Аюултай ачааны техникийн зааварчилгын дагуу боловсрууж, ИНЕГ-аар хянуулж баталгаажуулсан байх ба энэхүү хөтөлбөрт давтан сургалтын хөтөлбөр багтсан байна.

(б) Энэ зүйлийн (а)-д заасан хөтөлбөрийн дагуух сургалтыг ИНД-141-ийн дагуу гэрчилгээжсэн нисэхийн сургалтын байгууллага, буюу олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн сургалтад хамрагдсан эрх бүхий этгээд.

92.205. Давтан сургалт

(а) Энэ дүрмийн 92.203-д заасан аюултай ачааны сургалтын хөтөлбөрт хамрагдсан аливаа этгээд нь 2 жил тутам давтан сургалтад хамрагдана.

92.207. Ажилтны хувийн хэрэг

(а) Тээвэрлэгч болон ачаа илгээгч нь аюултай ачаатай холбогдсон үйл ажиллагаанд үүрэг хариуцлага хүлээсэн ажилтанд хувийн хэрэг хөтлөх ба хувийн хэрэгт дараах зүйлийг тусгасан байна:

- 1/ анхан шатны болон давтан сургалтын талаарх мэдээлэл;
- 2/ сургалтыг зохион байгуулсан байгууллага, этгээдийн талаарх мэдээлэл;
- 3/ сургалтад хамрагдсан байдал, үр дүнгийн талаарх мэдээлэл.

_____ x X x _____

